

IN N O M I N E J E S U !

DISSERTATIO THEOLOGICA IX,
DE

SYNCRETISMO
HÆRETICO.

Q U A M

DEI O. M. Auxilio,

In Regiâ Academiâ Aboënsi,

Cum consensu Reverendæ Facultatis Theologicae,

P R Ä S I D E

ENEVALDO SVEON. Q. G. A.

SS. Theol. Doct. & Prof. Prim. nec non Ecclesiarum
Aboensium ac Numensis pastore.

DEFENDENDAM ELEGIT

S T E N O C E R V I N U S,
Smolandus.

*In Audit. Sup. & Max. addicem 6. Febr. A. xviijoyorias
M. DC. LXXV.*

A B O Ä,

Impressa à PETRO HANSONIO Acad. Typog.

Rerum Civilium Prudentissimo VIRO,

Dn. JOHANNI Schefer/ Inclytæ Civitatis Aboënsis Consuli & quissimo, Fautori & Promotori propensissimo, maximeq; colendo:

Pietate, Canitie & Doctrinâ Reverendo & Humanissimo

Dn. PETRO JOHANNIS CERVINO, Æconomo Xenodochij Wex. prudentissimo, Patri longe Charissimo, filiali pietate prosequendo:

N E C N O N

Integerrimis, Speciatissimis & Honestate vitæ conspicuis viris, verum Mercimonalium cultoribus peritissimis, Affinibus; Fautoribus & Benefactoribus honoratissimis.

Dn. JOHANNI JOHANNIS Ring/ civi & Senatori curiæ, quæ est Caroli Hamniæ prudentissimo.

Dn. PETRO JOHANNIS Ring/ Ibid. negotiatori expeditissimo.

Dn. WILHELMO Schult/ in urbe Aboensi negotiatori accuratissimo.

Dn. HENRICO Wittfoot/ ibidem mercatori celeberrimo.

S uâ jam lege fatali Natura novi anni, quod felix faxit Deus, auspicium nobis reduxit, circa quod strenas Donare penes nostros usu venit satis laudabiliter. Ast quid ego tot tantisque vestris beneficijs obstrictus, vobis referam? Cum aliud mibi non sit, Temporis lucellum loco Strenæ penes vos depono, mominibusque vestris hanc Disputationem de Syncretismo Heretico, omni animi submissione & observationia dico, Ea pietate & officio quo par est rogans, ut has anni primicias, placidissimis vestris oculis dum tempus fert, subjicere & benignissimis animis excipere, nec non favoris vestri radijs, ut antea ita post-hac amplecti velitis.

Officiocissimum vestrum
cultorem &
Obsequentissimum filium

STENONEM CERVINUM

ALTER NOVI TESTAMENTI

SYNCRETISMUS EST

DISP. IX.

Reff.

Hæreticus.

STENONE
CERVINO

S. I.

Wex. Smol.

Supersedeo prolixius tractandis, quæ potuissent insuper prioribus adjungi, Syncretismorum Speciebus 1. *Christianismo Iudaico*, quo copulabatur Christiana Religio cum Judaismo apostatico, sepulto in occultatione Mysteriorum, polygamiâ simultaneâ & ordine exorcistico.

2. *Paganismo puro*, quem pingit *Maximus Madurensis* in Epist. ad Augustin. 43. his verbis: *Equidem unum esse Deum summum, sine initio, sine prole, naturæ seu patrem magnum atq[ue] magnificum, qui tam demens, tam mente captus neget esse certissimum?* *Hujus nos virtutes per mundanum opus diffusas multis vocabulis invocamus, quoniam nomen ejus cuncti proprium videlicet ignoramus: natus Deus omnibus religionibus commune nomen est.* Et mox: *Dij te servent, per quos eorum atq[ue] cunctorum mortalium communem patrem, universi mortales, quos terra suslinet, mille modis concordi discordia veneramur et colimus.*

S. 2. Est itaq[ue], itidem brevitèr, Hæreticorum.

I. **SIMONIACUS.** Quod enim *Simon Magus*, cuius mentio facta est Act. 8. Syncretismum Christianismi cum paganismo quæsiverit, autor est negociationis Syncreticæ princeps *Hugo Grotius in Matth. 24*. Aliás dicitur Syncretismus *Christiano-Ethnicus*, quo coaluit Religio Christiana in sententia cum Stoâ, & Philosophiâ gentili, *in cultu et ceremonijs*, per participationem ἐιδωλοθύτων καὶ ἀγρελο-ἀγολάρπειαν, & preces ad ortum solis &c. Collatis insuper, quæ habet *Irenaeus Lib. 1. c.*

R

1. adv.

1. *adv. Hares.* De quaternatione Pythagoricâ, quam radicem dñs xere, extant simili ma cap. 20. de *Simone Mago*, ex quo, ait *Univerfa hæreses substiterunt*, quemadmodum etiam nostro seculo Dn. D. Daniel Cramerus super *Apoc. 8.* in arbore consanguinitatis hæreticorum veterum depinxit, à trunko seu stipite *Simone Samaritâ Mago*, ascendisse omnes hæreses, quas Epiphanius 20. *Augustinus* 100. *Philastrius* 150. meminerat, indeq; effloruisse in uno apice *Papismum*, in altero *Mahometismum*. Actus hu-jus Contagionis, & quidem crescentis, est *Pharizaismus* intole-rabilis & inaudita *Superbia*: Sic enim de eodem Mago Irenaeus allegato loco ait: *Et cum adhuc magis non credidisset Deo & cupi-dus intendit contendere adversus Apostolos*, uti & ipse *GLORIOSUS* videretur esse, & univerSAM magiam adhuc amplius inscrutans, ita ut in stuporem cogeret multos hominum, quippe cum esset sub *Claudio Cesare*, à quo etiam statuā honoratus esse dicitur propter magiam. Hic agitur à multis quasi Deus glorificatus est, & docuit sēmetipsum esse qui inter *Judeos* quidem quasi filius adparuerit, in *Samariâ* autem quasi pater descenderit, & in reliquis verò gentibus quasi Spiritus Sanctus adventaverit. Decrescentis autem atq; agonizantis, est *Degradatio Stupenda*: Sic n. *Severus Sulpitius lib. 2: hist. de eos* dem scribit: *Quicum magicis artibus*, ut se *Deum probaret*, duobus suffultus dæmonibus evolasset, orationibus Apostolorum, fugatus dæmonibus delapsus in terram, populo inspectante, disruptus est. *Augu-stinus Serm. de Sanct.* Cum enim, ait, *Simon se Christum dice-ret*, & tanquam Christus ad Patrem affereret se posse descendere, atq; elatus subito magicis artibus volare cœpisset: tunc Petrus fixis genibus precatus est Dominum, & precatione Sanctâ vicit magicam levitatem; nam velut vincitur eum de sublimi aëre depositus, & quodam præcipitio in saxa illidens crura confregit. Cui gemella sunt verba Arnobij: *Viderunt Romani currum Simonis Magi, & quadrigas igncas Petri ore diffatas, nominato Christo e vanuisse.* Cecidit ergo Sa-

marita iste tandem inglorius. Conf. Euseb. Lib. 2. hist. Eccl. cap. 13.

§. 3. NICOLAITO-JESABELICUS, castigatus ab ipso domino, Apoc. 2:14. 15. 20. quasi dicas: *Sub Sancto nomine prostituta licentia carnis.* Quamvis enim Nicolaus Antiochenus, proselytus, Apostolorum diaconus Act. 6:5. male audiat, cum apud Augustinum libro de Hærel. ad Quodvultdeum, Nicolaitæ, ait, à Nicola nominati sunt, uno, ut perhibetur ex illis 7. quos Apostoli diaconi eos ordinaverant. Iste cum de Zelo pulcherrime conjugi culparetur, velut purgandi se causâ permisisse fertur, ut eâ qui vellet uteretur, quod ejus factum in sectam turpissimam versum est, quâ placet usus indifferentis seminarum. Tum etiam penes Epiphanius lib. 1. adv. Hærel. p. m. 38. ubi ait: Οὐτος δὲ ἀρχυνόμενος τῆς ἐαυτῆς ἡγέτης, καὶ ὑφορώμενος Φωρεῳδῆται, ἐπέλιμα λέγειν, ὅτε εἰ μή τις καθεκάσῃ ἡμέραν λαγ्नεῖν, ζῶντος δὲ σύντατοι μείζειν τῆς ἀνωνίας. Et quem paulò ante pijs accensuit his verbis: μείζειν δὲ κατεδεξάμενος τὸν πεδιτὸν λογον τὴν χειρον, καὶ ἀυτὸς συνήθη τοις μαθηταῖς &c. Mox exēcatur: ὑσερον δὲ τῦτον ὑπέδυ ὁ Διάβολος.

Exagitatur etiam à Philastrio in catal. hærel. p. 15. his: Nicolaum Antiochenum advenam, quam sit amentiâ deceptus, videamus, qui sub Apostolis fuit atq; ab eis est electus diaconus septimus, ut scriptum est in Actibus Apostolorum. Posteaq; recedens atq; à sanâ doctrinâ, diversis erroribus & fallaciis pessundatus est. Irenæus tamen, majorum in Sectatores culpam transferre videtur quam ipsum, lib. 1. adv. hærel. c. 27. Nicolaitæ autem ait, Magistrum quidem habent Nicolaum unum ex vii. qui primi ad diaconium ab Apostolis ordinati sunt, qui indiscretè vivunt. Plenissimè autem, per Iohannem Apocalypsin manifestantur, qui sunt, nullam differentiam esse docentes in mæchando & Idolothytum edere, quapropter dixit etiam de ijs sermo: Sed hoc habes quod odisti opera Nicolitarum. Maximè vero Clemens Alexandrinus in eo est, ut illum exculpet: sic enim de eodem

Stromatum Lib. III. pag. m. 204. scribit: Cum autem de dicto
 Nicolao loqueremur, illud prætermisimus. Cum formosam, inquiunt,
 haberet uxorem, & post Servatoris assumptionem ei fuisset ab Apostolis
 exprobrata Zelotypia, in medium adducta muliere, permisit cui vellet
 eam nubere: ajunt enim hanc actionem illi voci consentaneam quæ dis-
 cit, quod carne uti oporteat: ejusq[ue] factum & dictum absolutè & incon-
 sideratè sequentes, qui ejus heresim persequuntur, impudenter effusæq[ue]
 fornicantur. Ego autem audio Nicolaum quidem nullâ unquam aliâ,
 quam eâ, quæ ei nupserat, uxore usum esse, & ex illius liberis filiis quidem
 consenuisse virgines, filium autem permansisse incorruptum. Quæ
 cum ita se habeant, vitijs erat depulsio atq[ue] expurgatio, in medio Aposto-
 lorū circumactio uxoris, cujus dicebatur laborare Zelotypiâ: &
 continentia à voluptatibus, quæ magno studio parantur, docebat illud:
 uti carne, hoc est, exercere carnem. Neq[ue] enim ut existimo, volebant
 convenienter Domini præcepto, duobus dominis servire, Voluptati &
 Deo. In hanc Clementis sententiam sic commentatur B. Dn.
 D. Quistorpius Ann. in Apoc. Ipse Nicolaus unus ex diaconis
 Altorum cap. 5. plenus Spiritu, vir Sanctus, nullius unquam mulieris
 consuetudine usus est, præter quam solius uxoris suæ Sc. Scribit Cle-
 mens Alexandrinus, qui non longe à temporibus Nicolai viveiit. 3.
 strom. conjugem habuit Formosissimam, quam propter quinque alij
 exprobrauerent Zelotypiam, eam in conspectu omnium sicut, permisitq[ue]
 ut quicunq[ue] vellet eam dueceret, quod factio id solum spectavit, ut se à
 Crimine Zelotypiæ immunem esse testaretur, adiecitq[ue] hanc vocem,
 abutendum esse carne, qui dictum atq[ue] factum Nicolai diaconi sine
 judicio accipientes, inquit Clemens, qui ejus heresim persequuntur im-
 pudenter, effusæq[ue] scortantur, atq[ue] docent licere cum alienis uxoribus
 permisceri atq[ue] carne abuti, & quod Nicolaus hic monuerat $\omega\delta\chi\phi\eta$
 & $\tau\eta\omega\eta$ origini abuti carne. Quo breviter dicto; voluptatum cupidi-
 nem, maximeq[ue] v. Veneris reprimendam voluit. Hoc perperam ar-
 ripientes libidinosi aliquot, qui nomine ejus sectam suam insigniri
 gestabant, adeoq[ue] Nicolaitæ vocitari, pro eo quod omnino contrarium
 est interpretati eum velut concubitus qualiscunq[ue] vagi, ac libidinis ne-
 fandæ præceptorem flagitosissimè venditârunt. Sum-

Summa hujus Apologetici hæc est: Phrasis ὥδηχενθαι τὴν οὐρανήν, unde nata est hæresis, usurpata est à Nicolao benignè, vel ut dicitur, in bonam partem: præterquam enim quod vox ὥδηχενθαι negligere & aspernari significat, notat etiam uti simpliciter & exercere, ut vel sensu sit: Negligenda est caro, h.e., non est curanda cutis sed abstinentum à voluptatibus corporis; vel exercenda est caro, i.e., domanda, compescenda, castiganda & reprimenda &c. à Nicolaitis verò utspte hæreticis abutentibus & nomine & dicto Nicolai, ad propagandam facilis us hæresin, usurpata est phrasis ista malignè seu in partem malam & contrariam, pro relaxare carnem, seu carnis curam ageare ad concupiscentias. Nicolaitæ ergo quamvis in conscientiâ melius edocti, contra tamen eandem docuerunt cum Bileam & Iezabele, comedere Idolothyta & fornicari, ἵστυματος & ejusdem quoad moralia libertatis esse.

Actus hujus Syncretismi princeps est *immaculatio*; simulâruint enim Nicolaitæ denominatione suâ à Religioso isto & Apostolico viro, incomparabilem pietatem, cum tamen vitae obscenitate fuerint impurissimi, omnem nequitiam mirè dissimulantes.

Sic hodie multi nominetenus, Lutherani & Aug. Conf. socij sunt, sed clàm interdum palàm dexteram fraternitatis porrigunt Calvinianis alijsq; heterodoxis, & quemadmodum Nicolaitæ tam scabiose traduxerunt innocentem Nicolaum, ut male audiatur etiamnum apud summos patres; Ita priores illi in *B. Lutherum nostrum calumnijs tamdiu* graſſantur, donec nunc tandem in omnium ferè principum aulis incipiat fordescere.

S.4. III. CARPOCRATIANUS. De errore & hæresi Car-
pocratis ita scribit Philastrius in Catal hæret, pag. 16. post
istum Carpocras nomine surrexit, & ipse dicens: Unum
principium, de quo id est, de Deo, prolationes factæ sint An-
gelorum atq[ue] virtutum: quæ a. virtutes Deorum sint, fece-
rint creaturam istam visibilem, ubi nos consistimus; Chri-
stum autem dicit non devirgine Mariâ & divino Spiritu
natum, sed de semine Joseph hominem natum arbitratur, deq[ue]
eo natum carnaliter, sicut omnes homines suspicatur. Qui
post passionem, inquit, melior inter judæos vita integrâ &
conversatione inventus est, cuius animam in cœlum suscep-
tam prædicat: carnem vero in terram dimissam estimat,
animiq[ue] salutem solum, carnis autem non fieri salutem opi-
natur. Hisce similia fere de eodem cum exscriptisset B. Augu-
stinus ex Epiphanio & Eusebio lib. de hæresib. ad quod vult de-
um, addit: Sectæ ipsius fuisse traditur Socia quedam Marcellina,
qua colebat imagines Jesu & Pauli, & Homeri & Pythagoræ, adoran-
do incensumq[ue] ponendo. In quibus Aug. verbis Natura quedam
Syncretistica latet, cultum redolens Christo-Apostolico-gen-
tilem.

Athus igitur hujus Speciei primarius est ἐθελοθητικὴa qua-
dam indefectibilis: cogitabat enim, ut constat, Marcellina,
perfectissimo modo Deum coli per excellentissimorum homi-
num imagines in sapientum genere consummato. Sic eti-
amnum Marcellinæ Fratres non pauci, idiotæ, Scholastico-
rum ac Philosophorum scripta, vel facta exæquatione cum
Scripturis Propheticis & Apostolicis conferunt, vel tantum
non supra easdem extollunt.

§. 5. IV. ARIANUS. Historiam Arii ut etiam sequentium brevitatis causa prætervectus, dico Syncretismum hunc fuisse obtentum, cum apud Gothos, quos Theodoretus Lib. 4. c. 37. ait, per Eudoxium ad Arianam communitatem perductos esse, cum antea radijs divine cognitionis illustrati, dogmatis apostolicis passerentur. cumq; Gothi negarent, se à paternâ doctrinâ discessuros esse, Eudoxium astu quodam Ulpilam Episcopum decepisse, quod diceret, istam Contentionem ab ambitione ortam, rē a. verā in dogmatis nullim esse differentiam; verba graca sic habent: ἐν ἑνερ δογμάτων Διαφοράν αὐτὰ μάσανται εἰνα) Additq; Theodoretus, Gothos majorem Patrem Filio asserere; creatorem autem dicere Filium non sustinere, quamvis ab ijs qui dicunt, se non abducant.

Tum apud patres Synodi Ariminensis in Italia Anno Christi 363. Qui quamvis principiō rejectā Arianā Fidei formulā; fidem Nicenam confirmaverint; postea tamen non pauci ex occidentalibus, partim fraude Valentis & Ursacij Episcoporum Arianorum circumventi, obtendentium unionem & pacem Ecclesiæ instaurari posse, si voces litigiosæ: σοία, ὄμοστος, ὑπόστασις excluderentur; partim etiam Constantij imperatoris ministri territi, subdolæ Arianorum formulæ, quippe cuius superficies nil sacrilegum præferebat, subscripterunt, quam mox latè divulgarunt Aiani. Prolixè hanc historiam describunt B. Athanasij, Epist. de Synod. Arim. & Seleuciæ habitis, & Socrates lib. 2. hist, quam in compendium contraxit B. Dn. D. Luc. Osiand. Cent. 4. Lib. 3, cap. 19.

Actus præcipiuus hujus speciei est *Disimulatio* hæresios. Etenim hanc de eâ *ne_κστων* addit B. Athanasius allagato libro, pag. mihi 497. *Quis*, qvum videat per singulas Synodos alia addi, alia detrahi, non animo advertat illorum in Christum *ε* suspectum *ε* insincerum animum? ecquis, cum in longum differant fidei suæ compositionem, *ε* eorum de quibus accusantur purgationem, non sentiat eos de seipsis desperare, *ε* de industria plurima scribere, ut possint per opportunam ambitionem, *ε* tantam loquacitatem, *ε* alios qui simpliciores sunt decipere, *ε* ipsi interim Latere, ut non sentiantur, qualem hæresim foveant?

S. 6. V. MACEDONIANUS. Etenim Macedoniani *απλαφοειαν* amplexi mediam viam ingressi sunt, & sententiam Orientalium quippè stantem in mediocritate ceu optimam approbarunt; ut namq; Occidentales Epilcoli principiò quidem Filium patri asseruerant *CONSUBSTANTIALEM*; *Aetius* verò Filiū Patri *DISIMILEM* docuerat; Ita orientales eundem Patri *SIMILEM* statuerunt, arbitrati inventiōnem medij tutissimam fore, quale inter *δυούσιον* & *ἀνόητον*, eorum judicio, *δυούσιος* erat. Historiam hanc de Macedonianis describit Sozomenus L. 5: 13. hisce verbis: *Cum criminis loco illis esset objectum, quod cum Acacianis disiderent, quippè cum ante cum eisdem tanquam ejusdem opinionis communicasset: per Sophronium Pa-*

um Paphlagonem, in Oriente respondebant, quod quoniā Episcopi Occidentales, Filium patri consubstantialem afferuerant, Aëtius autem eum substantiā patri dissimilem docuerat: Et illi separatas Patris & Filij substancialias, vocabulo Consustancialis, in unam confusè colligaverant, hic autem proprietatem naturæ Filij, à patris naturā, admodum disjunxerat: idcirco ipsi piè fecissent, quod Filium Patri Substantiā similem dixerant: & medium banc viam, quoniam utriq; illi ad contraria extrema defluxissent, sibi delegerunt ad insistendum, atq; bi quidem corā illis à quibus erant accusati, hoc modo se purgare conabantur.

Actus hujus colluviei est *Sapientia humana*, seu *Prudentia Philosophica*, *Judicans de Mediocritate in rebus Fidei secundum principia Aristotelica, descripta in Libris Ethicorum ad Nicomachum.* à quā contagione nos dehortatur *Apostolus*, Col. 2: 8, Βλέπετε μήτις ὑμᾶς ἔσαι ὁ σκλαυγωγῶν Διὸς θῆς Φιλοσόφιας καὶ κενῆς ἀπάλης, κατὰ τὴν ὠδόδοις τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ σοιχεῖα τῆς κόσμου, καὶ εἰ κατὰ χειρὸν. Est autem ὠδόδοις hæc tantæ profunditatis satanica, ut infinitos Syncretismos invenire queat.

§. VI. Donatisticus. Beato Augustino quemadmodum varia Religionis certamina extitere cum *Donatistis*, de Baptismi universalitate & Unitate Ecclesiæ alijsq; nonnullis dogmatibus, quæ videre licet Tomo vii. descripta: Ita de negocio reconciliationis mysticæ, singulares inveniuntur controv-

versiæ contra Cresconium Grammaticum, & litetas Petiliiani Episcopi Cirthenis in Africâ: Etenim his nihil erat solennius, quâm crepare Charitatem, disputationes de Religione explodere, & nomina Sectarum odisse. Exempli gratia: Petilianus Donatista L. 2. contr. Lit. petil. c. 75. apud August. inquit:

Nobis autem Dominus Christus contra vestra feralia, pateniam simplicem innocentiamq; mandavit. Quid enim dicit? Mandatum magnum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos: In hoc n. scient omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem invicem habueritis. AUGUSTINUS respondit: NISI HÆC VERBA longè à vestris moribus aliena, in sermonis vestri superficiem transferretis, quomodo vos ovinâ pelle tegeretis? Et Cap. 77. Petilianus dixit: Nam qualis fides in vobis est, quæ non habet Charitatem, Paulo ipso dicente, si linguis hominum loquar & Angelorum scientiam habeam, Charitatem autem non habeam &c. AUGUSTINUS respondit: Hoc est quod paulò ante dixi: pelle te ovinâ contegi velle, ut si fieri potest, prius te ovis mordentem sentiat, quâm præsentiat venientem. sic Crelconius, Lib. 2, Contr. Cresc. cap. 3. & 4. ait: Si enim & nobis & vobis idem Christus natus, mortuus ac resurgens, una religio, eadem sacramenta, nihil in Christianâ observatio- ne diversum est, & adhuc aduersus invicem labora-

mus. Jam tandem aliquando cohibete dissensio-
nem, finite lites, amate pacem. *Resp. Aug.* Si vobis
& nobis, non est unus baptismus, quomodo est u-
na religio? *Et porrò:* Tu dixisti nobis & vobis us-
nam esse Religionem, eadem Sacra menta, nihil in
Christianâ observatione diversum. Quare ergo
rebaptizas Christianum; ego a. non rebaptizo? Di-
versa utiq; sequimur. Quare te dici non vis hære-
ticum? Puto, quod non parvo signo agnoscamus
Hæreticos, qui cum sibi & nobis unam Religio-
nem, eadem Sacra menta, nihil in Christianâ ob-
servatione diversum esse fatentur, nolunt nos a-
gnoscere baptizatos. Antanta Obstinatione con-
tenditis, tantâ disensione veritati resistitis, ut à Re-
ligione, à Sacra mentis, à Christianâ observatione
baptismum separatis? Quod si facitis, in eo estis
hæretici, quod ad Religionem, ad Sacra menta, ad ob-
servationem Christianam Baptismum pertinere
non vultis. Si a. non facitis, in eo estis Hæretici,
quod eos qui nobiscum habent unam Religionem,
eadem Sacra menta, nihil in observatione Christianâ
diversum, cum & baptismum ad religionem, ad Sa-
cra menta, ad Christianam observationem pertinere
fateamini, tamen rebaptizatis. *Adhac, Lib. 4 cap. 6.*
Interrogas, ait Aug. quare vestros, Donatistas appel-
lem, adjungens quod Donatus non author & insti-
tutor
sib[us].

804 DE SYNCRETISMO HÆRETICO.
tutor Ecclesiæ quæ ante non fuerat, sed à Christo de-
ductæ &c. & antiquæ unus ex Episcopis fuerit: non,
ne attendis hoc de seipso & Maximinianum dicere,
ex cuius tamen nomine, universam ejus communio-
nem appellatis? *Cæterum*: Instare me dicis, *ait l. 1.*
cap. 3. & provocare semper, ut ad dignoscendam
quæstionem mecum vestri disceptent, sed vestros
prudentius ac patientius facere, qui in Ecclesiâ, tan-
tum quæ in lege mandata sunt, populos docent, nec
nobis respondere curant. *Denig. c. 13.* Etiam ipsam,
ait, dialecticam mihi objicere voluisti, quasi Christi-
anæ non congruat veritati, & ideo me doctores ve-
stri velut hominem dialecticum, meritò fugiendum
potius & cavendum, quam refellendum revincen-
dumq; censuerunt.

Actus hujus contagionis est. 1. *Provocatio* ad eun-
dem communem Christum, & eandem ejusdem
communionem Christianismi, cum hic saltus, hic
Rhodus sit; id enim maximè in quæstione est, quod
illi adversarij venditant pro concessu; petunt er-
gò principium, dum postulant à nobis probari
quod maximè erat improbandum. 2. *Reprobatio orga-*
ni indagandæ veritatis, artis Logicæ videlicet; media
enim quibus maximè adversarij stringuntur & de-
tinentur vinciti, è manibus nobis excutere diu atq;
varijs insidijs tentavit Satanás, idq; non segnius
hodiè

hodiè atq; olim tempore B. Augustini, & postmodum B. D. Martini Lutheri nostri.

§. 8. MONOTHELETICUS.

Constantino Magno incomparabili Heroi, qui ex viso signo crucis cum inscriptione εν τετραγωνā: in hoc vince, conversus, & primus imperatorum Christo nō men lucratus est, principio quarti seculi successere filij tres, Constantinus ii. primogenitus, & Constantius natu minimus, diviso imperio, ille occidentem, hic orientem gubernavit, ambo Ariani; Constatīs verò intermedius in bello contra fratrem primogenitum occisus est: hic quamvis antea perpetuus B. Athanasij patronus extitisset contra Arianos, tandem tamen ab Ariano Episcopo baptismum suscepit, & in causa monotheleticā, postquam Paulum Constantinopolitanum, Episcopum Monotheletam, congregatā synodo damnasset Theodorus papa Romanus, se præbuit inconstantem, promulgans edictum, quod Typos appellabatur, quo jussit altercationem utrinq; conticescere, ut hac ratione interē Ecclesiæ coalescerent. Historiam post Baronium tradidit compendio Spondanus ad An. 648. hanc: Paulus Constantiopolis Episcopus autor extitit imperatori Constanti edictum proponere, quod Typum vocarunt, quo quidem consveta illa prætensa causæ, ut omnes Christi-

ani orbis Ecclesiæ, simul in unam eandemq; sen-
tentiam unirentur, silentium deexcitatâ contro-
versiâ indictum est, tam ijs qui unam, quam qui du-
as in Christo voluntates & operationes assererent.
Simile huic Typo fuit ἐνδοξὸν Zenonis imper. ad an.
482. ἐνδεσις Heraclij ad an. 639. &c.

Actu huic contagionis est *Prudentia præpostera*, ne
dicam impia, unā n. spongiā cum mendacio delere
veritatem, seu promiscuè ora obthurare orthodo-
xis cum heterodoxis, propter speratam tranquillita-
tem politicam, est Christo jugum imponere, qui hoc
passu venit mittere gladium, non pacem Matth 10:
34. & pariter Apostolo; nam *Verbum Dei non est viu-*
ctum, 2. Tim. 2: 9.

§. 9. VIII. NOVATIANUS. *Socrates lib. 5. 20.*
Sozomenus L. 7. 12. perhibent Sisennum quendam
Theodosio consilium dedisse ejusmodi scilicet: *Ex-*
plorotum habere se disceptationes non solum non tollere aut
reconciliare Schismata, sed multò magis adhuc accendere.
Idcirco concertationes dialecticas esse vitandas, testesq;
tantum adhibendas formulas, à veteribus m̄s endōsis l̄w̄
παλαιῶν dictas.

Actu hujus infectionis est *Proscriptio munera E-*
lenchitici: in qvo affinis est Donatistico; sed hoc ha-
bet peculiare, qvod terminos atq; limites constituat,
qvos

q̄vos ultra citraq; non erit in controversijs Religio-
nis progrediendum.

S. IO. IX. MUHAMEDANUS. Mahumēd vel Muhamed Pseudopropheta fuit, qvi suggeste diabolo, mendacijs patre, & adjuvantibus qvi-
busdam hæreticis, Chartas qvasdam scripsit, per
modum legis, ad fallendum rudem plebeculam,
blasphemijs atq; impudentissimis mendacijs refer-
tas, interspersis qvibusdam generalibus præceptis
de colendo uno Deo, de Eleemosynâ, de Oratio-
ne &c. Spondanus ad an. 630. addit: *Ut populos omnes
alliceret, ex cunctis fermè aliqua miserit, nempe ex Ju-
daicis circumcisionem, Dei unius cultum, abstinentiam à
carne suillâ; ex Christianis nomen Christi, ita tamen ut
eum sicut Ariani & Nestoriani coleret; Ex Manichæis,
ut nequaquam cruci Christum affixum diceret, sed um-
bram ejus, crucem penitus abominatus. Sed & de eodem
Christo dicebat (ut refert Damascenus) ipsum qvidem vero
bum esse Dei, & ejus Filium, sed creatum atq; servum,
eumq; fatebatur ex Maria sine semine generatum, &c.*

Aët̄us hujus colluvieci est Seminarium seu Satura os-
mum damnatarum hæresium, adeoq; judice D. Danha-
vvero, ipsius Syncretismi Apex; unde tandem qvò
omnis mixtura talis abeat omnes intelligunt.

Præfatio in Alcoranum Turcicum Frat. Richardi Ordin.
Prædic. A. 1300. Versum germanicè à B. Luthero A: 1542.

Tom.

gog DE STNCRETISMO HÆRETICO.
Tom. viii. Jen. pag. mihi 13. Zur Zeit des Kessers Heracli,
ist auffkommen ein Mensch/ ja ein Teufel/ und ein erstgeborenes
Kind des Satans/ wider die Wahrheit und wider die
Christliche Kirche/ der in fleischlicher Unzucht ersoffen/ und
mit schwarzer Kunst umbgienge/ mit nahmen Mahmet.
Der hat aus eingeben und hülffe des/ der ein lügener/ und
ein Vater aller Lügen ist/ ein gesetz lassen ausgehen/ voller
lügen und unrechz/ doch mit dem Schein/ als were es aus
dem munde Gottes gesprochen/ dazelbe hat er genennet
Alcoran, das ist/ ein Summa oder versamblung/ nemlich der
göttlichen Gebot. Dieser Mahmet hat die Christlichen
Kirche verfolget/ herter wieder die/ so zuvor gewest/ oder
her nach kommen werden. Den er hat die Kirche nicht auff
einerlen Weise angriffen/ sondern mit allen dreyen/nemlich/
mit Tyrannen/ wie die Tyrannen/ mit falscher Lere/ wie
die Kezter/ und mit Betrug gleissender Heiligkeit/ wie die
Heuchler oder falsche Brüder/ Also das er das grösste Teil
der Welt mit seinem Betrug unter sich bracht hat/ durch
Gottes verhengen/ der da Wunderlich ist mit seinem thun
unter Menschen Kindern. Darumb ich Richard/ der ge-
ringst Prediger Ordens/ mich bedacht/ und meinen gang
nach Gottes Gebot gericht habe. Denn/ nach dem ich ü-
ber viel Meier/ und durch viel Wüsten gereisset/ bin ich auch
gen Babylon/ die herliche Stad der Saracener, kommen/
da sie den ihre hohe Schulen haben/ die seer groß sind. Da-
selbst lernte ich die Arabische Schrift und Sprache/ und
disputirte on unterlaß/ und auffs allerfleissigste/ mit ihren
Doctorn und Gelehrten. Befand aber je mehr und mehr/
wie gar ein schendlich Gesetz der genante Alcoran ist. Fieng
auch an dasselbe in Latinisch Sprach zuverdolmetschen/ Ab-
ber da funden sich so viel Mehrlin/Lügen/Lesterung/ und
inner ein unnütz gewesch am andern/ das ich mit grosser
Trawigkeit überschüttet ward etc.

Disp. X.

Ad

Praestantissimum virtute ingenioq; juvenem,
Dn. STENONEM CERVINUM, Commititonem,
Amicum & Sympatriotam dilectum, de Syncretismo
Hæretico disputantem:

Vivax Serpentem dum glutijt, illicò *Cervus*
Sentit pestiferam, crede perite, febrim:
Ni saliente sitim possit restingvere in amne
Ardentem moritur, Plinius ut retulit:
Sic *Cervine* fugis prudenter tuq; venena,
Dogmatibus quæ adsunt, ne moriate citò;
Vel si contingat peregrino noxia adire
Pulpita, Sacratâ mox recrearisi aquâ.

L. Mg, PRÆSES

Doctissime Dn. Respondens, amice perdilecte

REte facis quod scrutaris quæ sint Christi genuina. Nulla est ei concordia cum Satana. Quamquam itaq; Satan quandoq; simulet fucatam confessionem in negocio religionis, aut Christi articulos sic expendat, ut sub eorum umbra ipse artifex uteunq; latere queat: tamen per istud studij genus, cui jam incumbis disputans contra Syncretistas, ejus larva detegitur & fraus eluditur. Admitere ergo uti cœpisti, Christi genuina venerari, & eris contra Satanam ludentem commodus miles: Vale.

Scripsl. honoris ac amoris causa
P E T R U S Bång D. & Prof.

Honestis moribus & ingenij acumine Ornatisimo Juventi,
Dn. STENONI CERVINO Patriotæ & amico per dilecto
De subseculsta Simoniacâ arte ac fraudibus Nicolaiticis publicè
Disputaturo, Hexasticho gratulari volui:

Aspera mellifluam Slurgendo Urtica melissam.
Vincere pergrato sic & odore cupit;
Serrifera ostentet similem folia atq; colorem
Os tamen incautum pungit & illa manum:

Bal-

Balsama dum spirat cordis lenire dolores
Affolet, ingenuis hæc per amanda viris.
Haud aliter malè sana jocis consurgit iniquis
Relligio, magicis arte referta dolis.
Extirpanda mones celeri passu C E R V I N E maligna;
Insimul & justè parta, tenenda bona.
Sis certus, virtutis opes ægrè rapit alter,
Quas Tibi pervigili Jam parias Studio.

L. Mf.
ELIAS *Lil-Landy*
Med. D. & Prof.

C E R V I N U M video servantem jussa paterna,
Dum lustrat suas vires conamine docto,
Pulpita Svenonio sub præside docta petentem,
Theologo Doctore gravi musisque dicato.
Nomen uergo tuum S T E N O cumuletur honore,
Perpetuo, ac seri cantent tua facta nepotes;
Querere perge Tibi de lauri fronde coronam,
Quæ manetq; tue famæ musisq; sacrata.
Sic voveo Aonium comitem sapientie summe
Te beet, & Sophia maneat de nomine nomen! !

Avena licet tenui, amica tamen Manu hæc pauca adjecta
P E T R U S M O V A L L I U S Wex. Smol.

PARENTUM charissimorum cura sacris literarum dicatus à primis annis eadem ira strenue coluisti, ut non solum hi & amici gaudium atq; solatum ex te percepturos se fore sibi polliceri sed etiam præceptores & omnes boni, optimam de te spem fovere possent. Hanc opinionem obscura negligentia torpescere non finis, sed in Rostro publico defendantis partes cum laude sustinendo ampliorem reddis. Itaque ut cœpisti ad ultimum vitæ perseverare perge, & te publica honoris præmia olim mansura esse, certissime affirmabo.

Præstantissimo Domino Respondenti C E R V I N O, Præceptor ac amico su per dilecto gratulabundus hæc perscr psc
JOHANNES Schefer
Junior